

FAKULTET ZDRAVSTVENIH STUDIJA SVEUČILIŠTA U MOSTARU: OD VISOKE ŠKOLE DO RESPEKTABILNOG FAKULTETA

Vajdana Tomić

Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru,
88000 Mostar, Bosna i Hercegovina

Rad je primljen 01.07.2021. Rad je recenziran 10.07.2021. Rad je prihvaćen 21.07.2021.

UVOD

U poslijeratnoj Hercegovini zdravstvene službe su bile značajno devastirane i postojala je velika potreba za oporavak i napredak medicine i zdravstva (1). U listopadu 2000. godine u sklopu Sveučilišta u Mostaru osnovana je Visoka zdravstvena škola kao studij za medicinske sestre. Narednih godina su otvarani studiji fizioterapije, radiološke tehnologije, sanitarnog inženjerstva i primaljstva. Od 2005. godine studenti se upisuju na preddiplomske sveučilišne studije po novom nastavnom planu i programu koji je prilagođen Bolonjskom procesu. Visoka zdravstvena škola 2008. godine prerasta u Fakultet zdravstvenih studija (FZS). Nova zgrada FZS sa suvremenim prostorom i opremom na Bijelom brijegu koja, uz Medicinski fakultet i Sveučilišnu kliničku bolnicu, čini suvremeni biomedicinski centar u Mostaru završena je 2009. godine (2,3). Od 2017. godine uz već postojeći preddiplomski i diplomski (magistarski) studij na FZS pokrenut je i doktorski poslijediplomski studij „Zdravstvene znanosti“.

Cilj rada Fakulteta je kontinuirana kvalitetna edukacija zdravstvenih radnika u praksi koji će uz kvalitetan praktični i znanstveni rad postupno preuzimati i rad u nastavi i obrazovanju studenata. U procesu kontinuirane borbe za bolje zdravlje, prevenciju i liječenje bolesti, uloga visokoobrazovanog zdravstvenog radnika postaje sve važnija i on sigurno postaje nezamjenjiva karika u tom procesu. Zahvaljujući FZS razina zaštite zdravlja u Mostaru i Hercegovini je značajno poboljšana, a naš fakultet bilježi stalni rast i napredak te po mnogim pokazateljima i procjenama spada u red najbolje organiziranih u Bosni i Hercegovini i regiji (4-6).

Bosna i Hercegovina se u znanstvenom smislu ubraja u zemlje tzv. znanstvene periferije, što podrazumijeva malu znanstvenu zajednicu, nedostatak kritične mase istraživača za održivu znanost i slabo financiranje znanosti. Pa što nam je onda činiti kako bi smo se s periferije približili središtu znanstvene izvrsnosti? Začarani krug može se prekinuti jedino odlučnom znanstvenom politikom, otvorenim i beskompromisnim poštivanjem znanstvenog rada, primjerenom kadrovskom politikom, prihvaćanjem i primjenom međunarodnih kriterija vrsnoće te primjenom različitih tehnika izobrazbe vrhunskih znanstvenika i to najboljih mladih ljudi u istraživačkim centrima

razvijenog svijeta. Upravo na tome radi i menadžment Sveučilišta u Mostaru (7). Za svaku zemlju u razvoju, pa tako i za Bosnu i Hercegovinu, najveći problem predstavlja znanstvena infrastruktura. U tom smislu važno je izgraditi moderna sveučilišta, institute i nastavne baze uz što manje troškove iz kojih će se crpiti novo znanje i novi znanstveni i stručni projekti. Najvažnija mjesta, koja mogu omogućiti znanstvenu produktivnost u Bosni i Hercegovini, jesu Sveučilišta i njihove ustrojbene jedinice (8).

ZNANOST NA FAKULTETU ZDRAVSTVENIH STUDIJA

Studenti FZS se već u tijeku dodiplomskih i diplomskih studija mogu baviti znanstveno-istraživačkim radom kroz objavljivanje rezultata svojih znanstveno-stručnih istraživanja u suradnji s mentorima ili izlaganja na stručnim i znanstvenim simpozijima. U nekim razvijenim zemljama, kao što su Švedska ili Finska, studenti (svakako ne svi, nego oni najbolji, najradozniji, najuporniji) mogu upisati doktorske studije, ne čekajući da završe dodiplomske studije, što u našim uvjetima to nije izvedivo. U želji za što većim opsegom znanja i mogućnosti pružanja što kvalitetnije zdravstvene zaštite, a u cilju edukacije studenata i nastavnog osoblja, znanost na FZS je neupitna potreba i obveza (7).

Naši nastavnici i studenti su do sada sudjelovali u više međunarodnih znanstveno-istraživačkih projekata. Proteklih godina organizirani su znanstveni i stručni simpoziji sa svih pet smjerova našeg Fakulteta. Važno je istaknuti da su naši nastavnici, asistenti i studenti na spomenutim simpozijima aktivno sudjelovali tako što su prezentirali svoje znanstvene i stručne radove. Također su proteklih godina aktivno sudjelovali na regionalnim, europskim i svjetskim kongresima te publicirali brojne radove u visoko indeksiranim časopisima (6). Znanošću se trebaju baviti svi studenti, a napose studenti biomedicinskih i sestrinskih ili zdravstvenih fakulteta i to nije privilegija samo ambicioznih i onih koji žele “sutra” biti nastavnici na fakultetu koji su završili, nego obveza svih, pa i onih koji žele biti “samo uspješni praktičari i profesionalci”. Iznimno je važno znanstveno-istraživačku djelatnost povezivati s realnim sektorom upravo onako kako to čini FZS u suradnji sa Sveučilišnom kliničkom bolnicom Mostar. I zaista život znanstvenika u 21. stoljeću u mnogome se promijenio u odnosu na znanstvenike 20. stoljeća (8)..

DOKTORSKI STUDIJ

Na našem Fakultetu je 2017. godine pokrenut treći ciklus, poslijediplomski doktorski studij namijenjen zdravstvenim djelatnicima koji na-mjeravaju ostvariti akademsku karijeru. Traje tri godine i ima 180 ECTS-bodova. Najvažniji cilj studijskog programa doktorskog studija jest osposobljavanje studenata za znanstveno i kliničko istraživanje kao i za karijeru nastavnika na sveučilištu. Stoga je doktorska diploma iz područja zdravstvenih znanosti nužna za akademsku karijeru nastavnika na fakultetima zdravstvenih studija.

I ne smijemo zaboraviti da niti jedna druga ljudska djelatnost nije toliko doprinijela tome da pojedinac živi bolje i da bude zdraviji kao što je to učinila znanost (9). Dakle, suvremena znanost izvor je svih objektivnih ljudskih dobrobiti pa tako i produženja životnoga vijeka. Posao svih sudionika brige za ljudsko zdravlje postaje sve složeniji tako da je timski rad i multidisciplinarnan pristup neophodan za dobar ishod.

Akadske 2020/2021. upisana je treća generacija studenata doktorskog studija „Zdravstvene znanosti“, a možemo istaknuti kako su ove godine doktorske disertacije obradile dvije studentice koje su i prethodne dvije razine studija završile na Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru. Roberta Perković je doktorirala na temu: „Povezanost edukacije trudnica i slušanja klasične glazbe s načinom porođaja, duljinom dojenja i pojavnošću psihičkih simptoma: randomizirano kontrolirano istraživanje“, a mentori su bili prof. dr. sc. Branko Krišto i prof. dr. sc. Vajdana Tomić. To je bila prva obrana doktorske disertacije na FZS Sveučilišta u Mostaru. Ivona Ljevak je doktorirala na temu: „Utjecaj smjenskog rada na metabolizam, cirkadijani ritam i kvalitetu života medicinskih sestara/tehničara u Mostaru“, a mentor je bio prof. dr. sc. Ivan Vasilj.

ZDRAVSTVENI GLASNIK

Znanstveno-stručni časopis pod nazivom Zdravstveni glasnik, objavljujemo s ciljem i nadom da će urođena i prema struci okrenuta radoznalost naših studenata biti iznova potaknuta na znanstveno razmišljanje i znanstveno-istraživački rad u području koje su izabrali za svoj životni poziv. Časopis daje prostor koji će nastavnici i suradnici

koristiti za objavljivanje svojih znanstvenih i znanstveno-istraživačkih radova nastalih često u suradnji s našim studentima. Definiran je kao periodično izdanje znanstvenih publikacija čija svrha je pratiti aktualna znanstveno-istraživačka dostignuća i unaprijediti znanost, što je pogotovo važno u području zdravstva i biomedicine (11).

Ideja za pokretanje časopisa rodila se 2014. godine, a u tijeku je priprema 14. broja. Objavili smo preko 140 radova u kojima je sudjelovalo preko 300 autora i koautora iz osam zemalja (BiH, R. Hrvatska, Slovenija, Crna Gora, Kosovo, Italija, Kazahstan i Indija). Najveći broj autora i koautora je s našeg fakulteta, s našeg Sveučilišta i iz naše Sveučilišne kliničke bolnice Mostar. U urednički odbor časopisa, osim uglednih profesora uključeno je i više doktoranada koji studiraju na našem fakultetu i koji su do sada već objavljivali vrlo kvalitetne radove. Naš časopis je već indeksiran u četiri internetske baze podataka (COBBIS, Google Scholar, Hrčak i EBSCO), a cilj je podizati njegovu vidljivost i citiranost. Zahvaljujući kontinuiranom trudu, znanju i iskustvu, pišući i objavljujući kvalitetne radove u Zdravstvenom glasniku naš fakultet je u dva navrata dobio čast i obvezu urediti Supplement Psychiatrie Danubine, jednog od znanstveno najjačih časopisa u ovom dijelu Europe. U izdanjima „Supplementa“ od 2017. godine i 2020. godine naši profesori, asistenti i studenti objavili su 25 radova koji su do sada višestruko citirani. Radovi objavljeni u oba suplementa su uvršteni u bazu Current Contents.

ZAKLJUČAK

Fakultet zdravstvenih studija od svog osnutka kontinuirano bilježi veliki uspon i napredak. Od više škole postao je respektabilan fakultet na Sveučilištu u Mostaru, ali i na nivou Bosne i Hercegovine te regije. Sa sva tri ciklusa nastave omogućuje studentima velike mogućnosti učenja i napredovanja. Nastojat ćemo da se taj uspon i dalje nastavi održavanjem visoke razine kvalitete nastave, a sve u cilju što bolje edukacije naših studenata koji će sutra u praksi pomagati bolesnim osobama, a neki od njih će biti nastavnici i učiti nove generacije studenata

LITERATURA

1. Vasilj I, Babić D & Tomić V. The Twenty-Year Rise of the Faculty of Health Studies of University of Mostar. Psychiatria Danubina 2020;32(2):214-216
2. Šimić Lj. Fakultet zdravstvenih studija Sveučilišta u

Mostaru (šesnaest godina postojanja). Zdravstveni glasnik. 2016;1:9-16.

3. Šimić, Lj, Šimić J. Značaj osnivanja visoko-obrazovnih institucija biomedicinskih znanosti na Sveučilištu u Mostaru. Motrišta. 2017; 93/94: 227-235.

4. Babić D. Psychiatric Saturday in Mostar: the torchbear of Mostar academic Medicine *Medicina Academica Mostariensia*, 2014; Vol. 2, No. 1-2, pp 53-54.

5. Babić D, Vasilj I & Mimica M: The Faculty of Health Studies at the University of Mostar in the service of health *Psychiatria Danubina*, 2017; Vol. 29, Suppl. 2, pp 96-100.

6. Mimica M, Babić D & Vasilj I. Važnost i značaj znanosti na fakultetu zdravstvenih studija. Zdravstveni glasnik. 2015;1:9-12.

7. Tomić Z. Odlučna znanstvena politika, primjena međunarodnih kriterija vrsnoće, izobrazba vrhunskih znanstvenika, beskompromisno poštivanje znanstvenog rada. Zdravstveni glasnik. 2018;2:9-14.

8. Šimić J, Tomić V. Lokalna znanstvena infrastruktura u kontekstu zaštite od pandemije Covid-19. Zdravstveni glasnik. 2020;6(1):19-24.

9. Sinanović O, Babić D. Potreba i obveza znanosti na Fakultetu zdravstvenih studija. Zdravstveni glasnik. 2016;2: 9-13.

10. Miljko M. Ipak znanje vrijedi. Zdravstveni glasnik. 2018;1:9-14.

11. Marušić M. Zdravstvene profesije i znanost.

Zdravstveni glasnik. 2015;2:9-14.

12. Šimić J, Babić D. Znanstvena komunikacija u biomedicini i zdravstvu. Zdravstveni glasnik. 2018;2:68-70.